THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada
יידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
WINNIPEG — MANITOBA
Established 1910 Phones: 55 409—52 213

באראָן הירש

געבאָרן דעצעמבער 9טן, 1831 — געשטאָרבן אפריל 21טן, 1896
געוויידמעט זיין הונדערט יאָריקן געבורטסטאָג

(ספּעצ. פאַר "ראָס אידישע וואָרט")
פון ל. ראָזענבערג

מאָרגן ד. הירש איז געבאָרן געוואָרן אין די אידישע קהילות פון בערלין, פראַנקפורט און ברוקל (צו 3.600 אַק־ציעס).

דער צווייטער פון איקא, אַזוי ווי עס ווערט פאַרגעשטעלט אין איר "משאר־טער 1", איז צו העלפן די אימיגראַציע פון אירופּע אַדער אַזוי, ספּעציעל פון יענע לענדער וווּ זיי זיינען קאָנצענטרירט מיט אַדער פּאָליטיש פאַרפאָלגט, צו עטוויידער אַנדער טייל פון דער וועלט, און צו גרינדן קאָלאָניעס אין צפון אַמעריקע, אינדזונדערהייט אַדער אַנדערע לענדער, אַזוי אַזוי אַזוי.

אין 1899 האָט דר. לאָוענטאַל גע־צייגט די אויפמערקזאַמקייט פון באַראָן הירש צו די מעגלאַכקייטן פון אידישער קאָלאָניזאַציע אין אַרגענטי־נע, דער באַראָן האָט אַרויסגעשיקט אַ קאָמיסיע נאָך אַרגענטינע אין 1890 מיט דר. לאָוענטאַל בראַש, כדי אויס־צוּפאָרשן די קאָלאָניזאַציע מעגלאַכקייטן טען, און קרינגדיק אַ צופרידנשטע־לענדיקן באַריכט האָט ער באַפוילן פאַרצוברייטן די ניוטיקע פעלעער פאַר אידישער אייגנאַנדערונג. עס איז אַרגאַנדזירט געוואָרן דאָס די פאַרבאַ־רייטונגען זאָלן נעמען אַ יאָר אין מען אויסגעגעשטעלט פאַר קאָלאָניזאַציע, טען אין אַרגענטי־נע און אין אַיידער מען האָט נאָך געקאָנט טראַכטן אין פעלעער זיינען אויסגע־באָרן דריפּות פון מאַי 1891 אין רוס־לאַנד, וועלכע האָבן אַרויסגעשטויסן אַ שטראָם פון אידישע פליטים לייגנע אַנבערן רוסישן גרענעץ אין די פאַרשיידענע הילפס קאָמיטעטן האָבן אָפּגעלייט אַז באַראָן הירש איז אַ זאַל גלייך נאָך אַרגענטינע.

ניט צוגעגרייט, אַז אַנגנג צייט אויס צוגרייטן פאַסיקע פעלעער פאַרן אומ־דערגרייכן אַן אין אַרגענטינע אַז אין אַ שפּעטער בין זיין טויט אין 1896, איז ניט געווען באַרגעניצט אין אַרגענ־טינע, נאָר האָט אַזאַ אַרבעט אין קאָ־נאַדע, בראַזיל, טעקסאַס, רומעניע אין רוסלאַנד. מיט אים, שטענדיק בין זיין ניקע וועלכע זיינען אין אַרגענ־טינע, העלפנדיק, מונטערבאַרן איר־מער זיין שוין איינגעלייט אין פריי, די באַרע־

די באַדיינונגען.

פאַר אַ צייט האָט אויסגעקוקט דאָס באַראָן הירש וועט אָפּשטעלן אינגאַנצן די אַלאָנזיאַציע אַרבעט אין אַרגענ־טינע, אין אין דעצעמבער 1981 האָט דער קאַנאַדער רעגירונגס פאַרטרע־טער אין לאָנדאָן געפּרובט פאַרצוליי־גען פאַר באַראָן הירש אַ פּלאַן דורך וועלכן די דאָמאָלסטריקע מאָניטאָ־באַר רעגירונג האָט אָנגעבאָטן גרויסע שטרעקעס לאַנד אין פאַרשיידענע חל־חות בתנאי דאָס דער באַראָן זאָל טראַנספּעריר די קאָלאָניזאַציע טע־טיקייט פון דער איקאַ אין אַרגענטי־נע נאָך קאַנאַדע, דערווייל אָבער זיי־נען די שווערקייטן אין אַרגענטינע בייגעקומען געוואָרן און דער קאַנאַדער פאַרשלאָג איז דורכגעפאַלן. די שטעל־לונג פון דער קאַנאַדער רעגירונג צו גרונט קאָלאָניזאַציע האָט זיך פאַרמעגן, האָט ער די אַרגאַניזאַציע ניט אַ נאָמען געגעבן נאָך זיך אַליין, נאָר ער האָט עס גע־רופן די אידישע קאָלאָניזאַציע גע־זעלשאַפט — (איקאַ).

אַלע זיינע שריפטן, זיינע רעדעס, אין זיינע פּלעגער זיינען געווען דורכ־געדרונגען מיט דעם פעסטן גלויבן אין דער מעגלאַכקייט פון דעם אידן צוריק צוקערן זיך צו ערד אַרבעט און פּראָ־דוקטיוו אַרבעט בכלל, טראָץ אַלע פאַרפאָלגונגען און שווערקייטן. אַ באַראָנראַף אין אין אַרטיקל וועלכע ער האָט פאַרעפנטלאַכט אין אַ אַמעריקאַ־נער עייטשטריפט אין אוגוסט, 1891 באַוויזט דאָס קלאָר. דאָרטן שרייבט ער, אין די רעדער וואָס אידן זיי־נען גלויבן אין ניט געווען גרונדלעך, דאָס זיין האָפענונג איז ניט געווען בלויז אַ חלום!

געשטאָרבן איז זיין זון וועגן ער איז נאָך געווען נאָנץ יונג. אַז אַ יורש פון באַראָן הירש האָט ער דאָס גע־זאָגט: "מיין זון האָט איך פאַרלאָרן, אָבער מיין יונג האָב איך נאָך ניט פאַר־לאָרן! די מעשיות פון אַ יורש!" שפּעטער האָט ער געשריבן: "אין פרעלייכטערן מעגלאַכע מיטן האָנט, איך פרעב אַז אַ יורש קאָן אַנדערש נאָר אַלץ. אין אַ אידישע פאַרפאָלגונגען אויסגעגעבן אַ צו פאַלש.

ווען זיי זיינען געקומען אין מאַנאַטאָבאַ, האָבן זיך ניי־נען אַרומגעקליבן אַרום זיין אַ מענשן אַרומגעקליבן אַרום זיין אַ האָבן זיי באַוואָרפן מיט פראַגעס. אין דעם אין דייטשע נעפאַנגענע פרייט אין אויב אַטאַנאַסיאַס אין קומען געוואָרן געפאַנגענע אין דער דער אַרבעט פון אַנדערן אַלזאָ "קוויס", איך בין אַ לאַד, וויסנדיק דאָס אייער צוק־ איז פאַרוויבערט.

פרייד־נער האָט שטיל געשטאַ־ איינציקע דאַנק ווערטער און דער קיר האָט אים ערנסט געדריקט האָנט.

— איצט בלייבט מיר אַ שי־ אויפגאַבע — מיטצוטיילן די סטאַרן דאָס דער פּלאַן איז ניט לונגען. — האָט פרייד־נער געזאָ

— איך וועל וואַרטן ביז אַ וועט קומען מיט דיר טערקן, הויסע" הערן זאָל אויפן מיר אויסגיסן זייער צאָרן.

קאַפּיטל 39

דאָס אהיים קומען

די פיר טרעפן האָבן לאַנגזאַם ריטן נאָך קאַנסאַטיאַפאַל. זיי נען פרייליך בעפאַרן נאָך די גע־ נעמען געפאַנגען אַטאַנאַסיאַס און באַנדע און צום סוף האָבן זיך זיי האַפענונגען אַריינגעגעבן צו פאַלש.

ווען זיי זיינען געקומען אין סטאַנטיאַפאַל, האָבן זיך ניי־נען מענשן אַרומגעקליבן אַרום זיין אַ אַנדערע פראַגעס. אין דער אַנדערע אַרומגעקליבן אַרום זיין אַ האָבן זיי באַוואָרפן מיט